

dr hab. inż. Adam Jabłoński Prof. UWSB
Uniwersytet WSB MERITO w Poznaniu
Instytut Nauk o Zarządzaniu i Jakości

Poznań, 04.09.2023 r.

Recenzja Rozprawy Doktorskiej

Pani Katarzyny Wicińskiej-Pel

pt. „Rozpoznawanie wartości organizacyjnych za pomocą analizy pragmalingwistycznej na przykładzie koncepcji społecznej odpowiedzialności organizacji (CSR)”
napisanej pod kierunkiem Promotora dr hab. Tomasza Czapli, prof. UŁ
oraz promotora pomocniczego dr Iwony Dembowskiej-Wosik
a przedkładanej Radzie Naukowej na Wydziale Zarządzania Uniwersytetu Łódzkiego

1. Podstawa formalna opracowania recenzji Rozprawy Doktorskiej

Przedmiotem wykonanej Recenzji jest Rozprawa Doktorska Pani Katarzyny Wicińskiej-Pel pt. „Rozpoznawanie wartości organizacyjnych za pomocą analizy pragmalingwistycznej na przykładzie koncepcji społecznej odpowiedzialności organizacji (CSR)” napisanej pod kierunkiem Promotora dr hab. Tomasza Czapli, prof. UŁ oraz promotora pomocniczego dr Iwony Dembowskiej-Wosik a przedkładanej Radzie Naukowej na Wydziale Zarządzania Uniwersytetu Łódzkiego.

Recenzja niniejsza została opracowana na podstawie otrzymanej Umowy o Dzieło nr UODRD/54/221/07/2023 stanowiącej Załącznik nr 11 do Zarządzenia nr 118 Rektora UŁ z dnia 17.05.2023 r. polegające na sporządzeniu recenzji rozprawy doktorskiej zawartej dnia 10.07.2023 r. pomiędzy Uniwersytet Łódzki z siedzibą w Łodzi, ul. G. Narutowicza 68, zwany w treści umowy „Zamawiającym”, osobą reprezentującą jest: prof. dr hab. Ewa Walińska - Przewodniczący Komisji Uniwersytetu Łódzkiego do spraw stopni naukowych z dziedziny 221a Recenzentem.

W ramach przeprowadzenia recenzji rozprawy doktorskiej dokonano szczegółowo uzasadnionej oceny spełnienia przez rozprawę doktorską warunków określonych w Ustawie z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. 2023 poz. 742 ze zm.).

W przeprowadzonej recenzji uwzględniono następujące elementy¹:

- 1) Ocena wraz z uzasadnieniem, czy rozprawa doktorska prezentuje ogólną wiedzę teoretyczną osoby ubiegającej się o nadanie stopnia doktora w dyscyplinie nauki o zarządzaniu i jakości.
- 2) Ocena wraz z uzasadnieniem czy rozprawa doktorska wykazuje umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy naukowej przez osobę ubiegającą się o nadanie stopnia doktora, w dyscyplinie nauki o zarządzaniu i jakości.
- 3) Ocena wraz z uzasadnieniem, czy rozprawa doktorska stanowi oryginalne rozwiązanie problemu naukowego, oryginalne rozwiązanie w zakresie zastosowania wyników własnych badań naukowych w sferze gospodarczej lub społecznej, w dyscyplinie nauki o zarządzaniu i jakości.

Dokonano tego poprzez szczegółową ocenę jej zasadniczych aspektów merytorycznych odnosząc się bezpośrednio w treści do różnych punktów rozprawy doktorskiej, a mianowicie:

- wyboru problematyki badawczej i uzasadnienie wyboru tematu,
- hipotez, celów i problemów badawczych,
- zakresu rozprawy, źródeł informacji i metod badawczych,
- struktury i zawartości merytorycznej rozprawy doktorskiej,
- wniosków i rezultatów rozprawy,

oraz sformułowano ostateczną konkluzję kwalifikacyjną całej dysertacji zgodnie z obowiązującymi wymaganiami prawnymi.

2. Problematyka badawcza oraz ocena trafności postawionego problemu naukowego i tematu Rozprawy Doktorskiej

Celem głównym Rozprawy Doktorskiej Pani Katarzyny Wicińskiej-Pel jest rozpoznanie zgodności wartości deklarowanych przez przedsiębiorstwa z wartościami przez nie realizowanymi w praktyce ich funkcjonowania na przykładzie koncepcji CSR za pomocą analizy pragmatyngwistycznej tekstów upublicznianych przez firmy na ich stronach internetowych.

Recenzowana rozprawa doktorska wychodzi naprzeciw tak przedstawionej perspektywie poznawczej wynikającej z przeprowadzonej analizy literatury przedmiotu przez Autorkę Rozprawy Doktorskiej, która pokazała, że narzędzia językoznawcze jako sposób rozpoznawania wartości organizacyjnych są w niewystarczającym stopniu wykorzystywane w badaniach naukowych o zarządzaniu i jakości.

¹ Recenzja została opracowana zgodnie z aktualnie obowiązującymi wymaganiami prawnymi (na dzień wykonania Recenzji) oraz Dobrymi Praktykami Rady Doskonałości Naukowej – Recenzje w Postępowaniach o Awans Naukowy.

Koncentracja rozważań naukowych w rozprawie doktorskiej ogniskuje w kierunku znalezienia kryteriów językowych umożliwiających rozpoznawanie wartości organizacyjnych przejawiających się w tekstach pisanych oraz opracowanie narzędzia językoznawczego pozwalającego na rozpoznawanie i klasyfikowanie wartości organizacyjnych wyrażonych w tekstach pisanych dotyczących CSR. Dodatkowo dotyczy to odzwierciedlenia koncepcji CSR poprzez wartości, a także rozpoznanie zgodności wartości organizacyjnych deklarowanych oraz realizowanych przez przedsiębiorstwa dotyczących koncepcji CSR oraz opracowanie listy kluczowych wartości obecnych w tekstach badanych firm podejmujących temat CSR.

W Rozprawie Doktorskiej Autorka postawiła problem badawczy dotyczący możliwości zastosowania analizy języka jako narzędzia rozpoznawania wartości organizacyjnych oraz określania ich zgodności na poziomie deklaracji (wartości deklarowanych) oraz realizacji (wartości przejawiających się w opisie podejmowanych działań) na przykładzie koncepcji społecznej odpowiedzialności biznesu.

Wobec powyższego ujęcia słusznie autorka niniejszej rozprawy identyfikuje tu istotną lukę teoretyczną jak i utylitarną w odniesieniu do w/w problemu. Pytaniami badawczymi, które autorka postawiła w pracy były:

- Jakie kryteria językowe pozwalają na odczytywanie wartości organizacyjnych?
- Jakie kryteria wartościowania charakteryzują każdą z grup wartości?
- Jakie działania firm społecznie odpowiedzialnych charakteryzują poszczególne grupy wartości?
- Jakie wartości wynikają jako deklarowane z tekstów publikowanych przez badane firmy?
- Jakie wartości wynikają jako realizowane z tekstów publikowanych przez badane firmy?
- Które z przebadanych firm są spójne w zakresie wartości deklarowanych i realizowanych?
- Które z wartości występują we wszystkich badanych firmach uznanych za społecznie odpowiedzialne?

Tak swoiście postawione pytania badawcze wyznaczają ciekawy i intrygujący pomysł badawczy, który zawsze stanowi wyzwanie dla naukowca i w całej rozciągłości powinien nosić w sobie znamiona nowości i świeżości, a w szczególności oryginalności. Jest to ważne zagadnienie szczególnie z punktu widzenia dalszej eksploracji i eksploatacji nauki o zarządzaniu i jakości w procesach myślenia i zarządzania strategicznego. Przeprowadzenie logicznego wywodu dla czytelnie zdiagnozowanego obszaru eksploracji naukowej w jeden wspólny temat badawczy jest ze wszech miar zasadnym problemem naukowym do rozwiązania, stąd podjęcie się tego tematu w ramach Rozprawy Doktorskiej można uznać, za w bardzo potrzebne i godne do rozstrzygnięcia na polach teorii i praktyki nauk o zarządzaniu i jakości.

Podsumowując ten punkt recenzji należy podkreślić, że tematyka rozprawy wpisuje się silnie w aktualne trendy badawcze oraz ich szeroką implementację w praktyce gospodarczej przedsiębiorstw oraz wobec powyższych odniesień do rozprawy doktorskiej wykazuje umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy naukowej przez autora rozprawy doktorskiej oraz stanowi oryginalne rozwiązanie problemu naukowego, oryginalne rozwiązanie w zakresie zastosowania wyników własnych badań naukowych w sferze gospodarczej lub społecznej w dyscyplinie nauki o zarządzaniu i jakości.

3. Postawione cele i hipotezy Rozprawy Doktorskiej, kluczowe źródła informacji oraz przyjęte metody badawcze

Tytuł Rozprawy Doktorskiej jest czytelny i jednoznaczny a jednocześnie nie banalny. W odniesieniu do treści Rozprawy Doktorskiej tytuł pokrywa się z zawartą w niej treścią i wyznacza namacalny, konkretny problem naukowy do rozwiązania. Należy stwierdzić, iż w zakresie relacji tytuł pracy, a jej treść zachodzi pełna zgodność i spójność. Za główny cel naukowy rozprawy doktorskiej przyjęto rozpoznanie zgodności wartości deklarowanych przez przedsiębiorstwa z wartościami przez nie realizowanymi w praktyce ich funkcjonowania na przykładzie koncepcji CSR za pomocą analizy pragmatycznej tekstów upublicznianych przez firmy na ich stronach internetowych.

Celem głównym pracy było rozpoznanie zgodności wartości deklarowanych przez organizacje z wartościami przez nie realizowanymi w praktyce ich działalności na przykładzie koncepcji odpowiedzialności społecznej biznesu (CSR) za pomocą analizy pragmatycznej tekstów upublicznianych przez firmy.

Celami cząstkowymi były z kolei:

- znalezienie kryteriów językowych umożliwiających rozpoznawanie wartości organizacyjnych przejawiających się w tekstach pisanych (cel eksploracyjny),
- opracowanie narzędzia językoznawczego pozwalającego na rozpoznawanie i klasyfikowanie wartości organizacyjnych przejawiających się w tekstach pisanych dotyczących CSR (cel aplikacyjny),
- zbadanie odzwierciedlenia koncepcji CSR poprzez wartości (cel aplikacyjny),
- porównanie wartości organizacyjnych deklarowanych oraz realizowanych przez badane przedsiębiorstwa dotyczących koncepcji CSR (cel aplikacyjny),
- opracowanie listy kluczowych wartości rozpoznanych w badanych firmach odzwierciedlających ideę CSR (cel aplikacyjny).

Problemem badawczym przyjętym w niniejszej dysertacji była możliwość wykorzystania analizy języka jako narzędzia rozpoznawania wartości organizacyjnych oraz określania ich zgodności na poziomie deklaracji (wartości deklarowanych) i realizacji (wartości przejawiających się w opisie podejmowanych działań) na przykładzie koncepcji CSR. Pytania badawcze postawione w niniejszej pracy dotyczy sprawdzenia:

- Jakie kryteria językowe pozwalają na odczytywanie wartości organizacyjnych?
- Jakie kryteria wartościowania charakteryzują każdą z grup wartości?
- Jakie działania firm społecznie odpowiedzialnych charakteryzują poszczególne grupy wartości?
- Jakie wartości wynikają jako deklarowane z tekstów publikowanych przez badane firmy?
- Jakie wartości wynikają jako realizowane z tekstów publikowanych przez badane firmy?
- Które z przebadanych firm są spójne w zakresie wartości deklarowanych i realizowanych?
- Które z wartości występują we wszystkich badanych firmach uznanych za społecznie odpowiedzialne?

Proces postępowania badawczego w niniejszej dysertacji podzielono na następujące etapy:

1. Analiza krytyczna literatury przedmiotu odnoszącej się do zagadnienia koncepcji społecznej odpowiedzialności biznesu oraz wartości w zarządzaniu.
2. Przygotowanie narzędzia językoznawczego pozwalającego na rozpoznawanie wartości w publikowanych tekstach.
3. Realizacja badania własnego z wykorzystaniem modelu grup wartości rozpoznawanych za pomocą analizy pragmalingwistycznej tekstów dotyczących wartości deklarowanych oraz realizowanych w ramach koncepcji CSR przez firmy poddane badaniu oraz ich prezentacja.
4. Rozpoznanie kluczowych wartości polskiego CSR na podstawie badanych firm.

Autorka w niniejszej dysertacji przebadła firmy, które zostały uznane za społecznie odpowiedzialne. Podstawą takiego uznania było znalezienie się w Rankingu Odpowiedzialnych Firm z 2019 roku.

Autorka przyjęła następujące kryteria doboru celowego tj. występowania w wyżej wymienionym rankingu oraz posiadania na stronie internetowej tekstu dotyczącego wartości deklarowanych oraz tekstu poświęconego tematyce społecznej odpowiedzialności biznesu. Na tej podstawie zakwalifikowała do badania 17 firm. Reprezentują one branże produkcyjne oraz usługowe. Firmy, które zostały poddane badaniu, w większości przypadków stanowią części zagranicznych koncernów działających na terenie Polski lub części polskich firm, które działają na rynkach międzynarodowych, zwłaszcza Europy Środkowo-Wschodniej. Teksty firm, które posłużyły jako materiał badawczy, dotyczyły ogólnego rozumienia tematyki społecznej odpowiedzialności biznesu przez organizacje, chociaż niejednokrotnie firmy w swoich publikacjach używały zamiennie na określenie tej tematyki innych pojęć, takich jak: zrównoważony rozwój oraz ESG, które autorka

również poddała analizie. Korpus badawczy składał się z tekstów polskojęzycznych umieszczonych na stronach internetowych. Aby zachować równowagę ilościową, w tekstach dotyczących wartości deklarowanych autorka nie badała słów użytych jako nagłówki, lecz jedynie analizowała zawartą pod nimi treść (wyjątek stanowiły firmy, które ograniczyły się do wymienienia wartości bez ich bliższego opisu). Natomiast w drugiej grupie tekstów badaniu zostały poddane również nagłówki. Materiał badawczy został zebrany pomiędzy sierpniem a grudniem 2021 roku. Wszelkie późniejsze zmiany w zawartości stron internetowych firm nie zostały uwzględnione w analizie. Autorka niniejszej dysertacji, badając teksty przedsiębiorstw, wyróżniła w nich ekscerpty, które następnie analizowała przy użyciu kryteriów E. Laskowskiej i przypisywała do adekwatnej grupy wartości: empirycznej, kognitywnej, moralnej lub wspólnotowej. Wszystkie ekscerpty wyodrębnione w każdym zbadanym tekście, niezależnie od ich liczby, zostały ujęte jako całość rozumiana jako 100%, z podziałem odzwierciedlającym procentowy udział każdej z czterech grup wartości. Autorka przedstawiła wyniki dokonanej analizy pragmatyngwistycznej poszczególnych firm, wizualizując je za pomocą diagramów kołowych.

W oparciu o częstość występowania każdej z grup wartości (wyrażonej procentowo) w badanych tekstach poświęconych wartościom deklarowanym oraz realizowanym w ramach koncepcji CSR, zawierających procentowe wyniki badań, autorka określiła modele odwzorowania wartości (w skrócie: modele) reprezentowane przez dane firmy.

Efektem tego było określenie modelu odwzorowania wartości deklarowanego oraz realizowanego dla każdej firmy. Na tej podstawie wyróżnionych zostało 6 głównych modeli odwzorowania wartości (cztery modele jednorodne, mieszany oraz zrównoważony):

- empiryczny,
- moralny,
- wspólnotowy,
- kognitywny,
- mieszany,
- zrównoważony.

Analiza każdej z firm obejmowała dwa diagramy kołowe, które odnoszą się odpowiednio do wartości deklarowanych oraz realizowanych. W opisach firm zostały wskazane przykładowe opisy wartości, na jakie firma zwraca uwagę. Na podstawie wyników badań Autorka Rozprawy Doktorskiej przedstawia, że firmy uznane za społecznie odpowiedzialne zarówno w tekstach poświęconych wartościom deklarowanym, jak i realizowanym bazują na wielu wartościach należących do różnych grup wartości.

Autorka uszeregowala wartości z poszczególnych grup w kolejności częstotliwości ich występowania poczynawszy od najczęściej występujących do najrzadziej występujących. Analizując teksty badanych przedsiębiorstw, można zauważyć odwoływanie się do szeregu różnych wartości, które są dla tych firm istotne. Wartości te dotyczą różnych dziedzin i znajdują one odzwierciedlenie w grupach wartości: empirycznej, moralnej, wspólnotowej i kognitywnej. Analiza częstotliwości występowania wartości z tych grup na poziomie deklaracji i realizacji przez firmy pozwoliła na przypisanie każdego przedsiębiorstwa do jednego z sześciu modeli odwzorowania wartości na każdym z tych poziomów.

W badanych przez autorkę Rozprawy Doktorskiej firmach można zauważyć obecność wartości z różnych grup, niezależnie od sektora, w którym firma funkcjonuje. Na podstawie przeprowadzonego badania można stwierdzić, że najczęściej pojawiającym się modelem odwzorowania wartości (zarówno deklarowanym jak i realizowanym był model kognitywny). Wartość perfekcjonizmu oraz rozwoju były wartościami, które najczęściej pojawiały się w tekstach firm. Analizując oba rodzaje tekstów publikowanych przez siedemnaście badanych firm, autorka Rozprawy Doktorskiej zauważyła pewną powtarzalność sformułowań używanych w pozyskanych ekscerptach. Niezależnie od branży oraz sektora, w jakim firmy te funkcjonowały, powielanymi sformułowaniami były te, które są powiązane z koncepcją społecznej odpowiedzialności biznesu, takie jak np.: zrównoważony rozwój, ład korporacyjny, łańcuch dostaw. Przeprowadzone badanie pozwoliło zauważyć, że wartościami, które występowały we wszystkich badanych firmach były: doznaniowość, odpowiedzialność, perfekcjonizm, proekologiczność, rozwój oraz współpraca. To właśnie te wartości stanowią „złotą szóstkę” polskiego CSR w firmach uznanych za społecznie odpowiedzialne. W tym kontekście rozprawa doktorska właściwie i zgodnie z obowiązującymi wymaganiami prezentuje ogólną wiedzę teoretyczną osoby ubiegającej się o nadanie stopnia doktora w dyscyplinie nauki o zarządzaniu i jakości.

4. Zaproponowana konstrukcja Rozprawy Doktorskiej

Strukturę Rozprawy Doktorskiej zbudowano w układzie logicznego przejścia – poczynawszy od zagadnień ogólnych do aspektów teoretyczno-metodycznych.

Niniejsza praca składa się z czterech rozdziałów. Pierwszy z nich poświęcony został tematyce społecznej odpowiedzialności biznesu. W ramach niego omówiono genezę, definicję, a także modele oraz narzędzia koncepcji społecznej odpowiedzialności biznesu. Wyjaśniono również różnicę pomiędzy CSR, a zrównoważonym rozwojem oraz ESG, ponieważ wiele firm używa tych pojęć zamiennie i swoje działania w tym obszarze publikuje pod takimi nagłówkami. W drugim rozdziale

opisana została rola języka w rozpoznawaniu wartości. Autorka przedstawiła zagadnienie wartości, przegląd wybranych klasyfikacji wartości w różnych naukach oraz pojęcia wartości i wartościowania w ujęciu językoznawczym. W dalszej kolejności skupiła się na klasyfikacjach wartości w językoznawstwie ze szczególnym uwzględnieniem koncepcji E. Laskowskiej. Koncepcja ta stała się podstawą narzędzia badawczego, które umożliwiło odczytywanie wartości organizacyjnych za pomocą metody językoznawczej i przyporządkowanie do czterech grup wartości: empirycznej, moralnej, wspólnotowej oraz kognitywnej, na podstawie spójności treściowej i znaczeniowej. W dalszej części rozdziału ukazano odzwierciedlenie koncepcji społecznej odpowiedzialności biznesu poprzez wartości pochodzące z poszczególnych czterech grup wartości. Trzeci rozdział pracy zawiera informacje dotyczące metodologii wykorzystywanej w niniejszym badaniu, celu pracy, problemu badawczego, pytań badawczych, a także opis etapów postępowania badawczego oraz charakterystykę próby badawczej.

Ostatni z rozdziałów dotyczy wyników przeprowadzonej analizy. Każda z siedemnastu firm umieściła na swojej stronie internetowej dwa teksty: jeden dotyczący wartości deklarowanych, drugi – poświęcony tematyce społecznej odpowiedzialności biznesu. Oba typy tekstów zostały przeanalizowane pod kątem wyrażonych w nich wartości, a wyniki zostały przedstawione w formie diagramu kołowego uwzględniającego zaprezentowane przez firmy wartości należących do czterech grup wartości: empirycznej, moralnej, wspólnotowej oraz kognitywnej. Pozwoliło to na sprawdzenie spójności między wartościami deklarowanymi oraz realizowanymi przez firmy. Przeprowadzona analiza pragmalingwistyczna umożliwiła określenie modeli odwzorowania wartości występujących w poszczególnych firmach: empirycznego, kognitywnego, moralnego, wspólnotowego, mieszanego oraz zrównoważonego. Kolejnym etapem było wyszczególnienie 22 wartości wyodrębnionych w procesie analizy tekstów oraz wskazanie kluczowych wartości występujących w polskim CSR.

Dysertację kończy podsumowanie, w którym zaprezentowano wnioski z przeprowadzonych badań. W rozprawie wykorzystano literaturę przedmiotu dotyczącą tematyki społecznej odpowiedzialności biznesu oraz problematyki wartości w ramach różnych dziedzin nauki, omówionych w artykułach naukowych oraz monografiach. Autorka dodatkowo korzystała ze słowników języka polskiego, encyklopedii oraz źródeł internetowych, z których uzyskano materiał badawczy. W niniejszej dysertacji wykorzystano 103 źródła literaturowe, zarówno polskojęzyczne jak i anglojęzyczne. W rozprawie doktorskiej uwzględniono również Encyklopedie i słowniki: 11, Raporty: 4, Źródła internetowe: 30.

5. Ocena merytoryczna treści Rozprawy Doktorskiej

Przedłożona do recenzji Rozprawa Doktorska stanowi według recenzenta kompleksową i krytyczno-wartościującą propozycję rozpoznawania wartości organizacyjnych za pomocą analizy pragmalingwistycznej na przykładzie koncepcji społecznej odpowiedzialności organizacji (CSR), która zawiera w swojej strukturze zarówno aspekty badawcze jak i autorski wkład w zbudowanie założeń i wskazań dotyczących znalezienia kryteriów językowych umożliwiających rozpoznawanie wartości organizacyjnych przejawiających się w tekstach pisanych oraz opracowanie narzędzia językoznawczego pozwalającego na rozpoznawanie i klasyfikowanie wartości organizacyjnych wyrażonych w tekstach pisanych dotyczących CSR. Dodatkowo dotyczy to odzwierciedlenia koncepcji CSR poprzez wartości, a także rozpoznanie zgodności wartości organizacyjnych deklarowanych oraz realizowanych przez przedsiębiorstwa dotyczących koncepcji CSR oraz opracowanie listy kluczowych wartości obecnych w tekstach badanych firm podejmujących temat CSR. Autorka rozprawy według recenzenta osiągnęła szereg celów naukowych o charakterze teoretycznym i empirycznym, do których zaliczono między innymi wnioski z przeprowadzonych badań naukowych formułowane w trakcie rozważań naukowych znajdujących się w treści poszczególnych rozdziałów rozprawy jak i we wnioskach końcowych. W obszarze prowadzonych badań naukowych w zakresie przedmiotowej dysertacji wykonano określony zakres działań, które ocenił recenzent. Przeprowadzono przegląd kluczowych pozycji literaturowych krajowych i zagranicznych. Dokonano procesu wnioskowania i weryfikacji wyników badań.

Zakres prowadzonych badań dla postawionego celu Rozprawy Doktorskiej uznaje się za kompletny. Na uwagę i pochwałę zasługuje przyjęty przez autora rozprawy model pisania Rozprawy Doktorskiej, polegający na założeniu, aby przeprowadzone badania, oprócz warstwy poznawczej stanowiły kanwę dla autorskiego przedstawiania zarówno własnych metodyk jak i definicji i interpretacji związanych z podejmowanym obszarem badań naukowych. Stanowi to wypełnienie celu naukowego rozprawy. Należy przyznać, że autorka osiągnęła założony, ambitny cel, dając inspirację dla dalszego rozwoju tej interdyscyplinarnej tematyki.

Praca charakteryzuje się, przede wszystkim dużą aplikacyjnością zaprezentowanych rozwiązań, co niewątpliwie w ujęciu praktyki zarządzania ma szczególne znaczenie w konstruktywnej konfrontacji z silnym osadzeniem tematu w teorii nauk o zarządzaniu i jakości. W tak przedstawionej perspektywie rozprawa doktorska stanowi oryginalne rozwiązanie problemu naukowego, oryginalne rozwiązanie w zakresie zastosowania wyników własnych badań naukowych w sferze gospodarczej lub społecznej, w dyscyplinie nauki o zarządzaniu i jakości. Stosunkowo wąska linia strategiczna tematu i rozważań naukowych

ukierunkowana jest silnie i głównie na rozpoznawaniu wartości organizacyjnych za pomocą analizy pragmalingwistycznej na przykładzie koncepcji społecznej odpowiedzialności organizacji (CSR).

Logicznie przeprowadzony wywód naukowy w kierunku postawionego celu rozprawy doktorskiej wyraża się w zapewnieniu właściwego ciągu myślowego rozważań naukowych. Duża liczba własnych konkluzji, wniosków i refleksji w treści rozprawy wskazuje na wysoką znajomość prezentowanej tematyki przez autorkę w rozprawie doktorskiej. Większość prezentowanych rozwiązań graficznych i aplikacyjnych stanowi opracowanie własne autorki rozprawy doktorskiej, co zdecydowanie potwierdza jego znajomość obszaru poddanego badaniom naukowym. Forma i styl prezentowania wypowiedzi w treści rozprawy doktorskiej wyraża w wielu przypadkach własne przemyślenia jej autorki. To wskazuje i silnie uwypukla interdyscyplinarność przedstawionych badań naukowych w recenzowanej rozprawie doktorskiej.

Przedstawiona do recenzji rozprawa doktorska w interesujący sposób wyznacza ujęcie rozpoznawania wartości organizacyjnych za pomocą analizy pragmalingwistycznej na przykładzie koncepcji społecznej odpowiedzialności organizacji (CSR).

W kontekście uwag merytorycznych związanych z ocenianą rozprawą doktorską recenzent zwraca uwagę na następujące obszary.

1. Autorka Rozprawy Doktorskiej określiła aspekty odczytywania wartości organizacyjnych za pomocą metody językoznawczej. Autorka pisze, że, komunikaty opublikowane na stronach internetowych firm są przykładami komunikacji marketingowej. Odbiorcami jej głównie są jednak klienci organizacji. Można było bardziej uwypuklić weryfikację mechanizmów odczytywania wartości organizacyjnych za pomocą metody językoznawczej przez innych interesariuszy.
2. Autorka Rozprawy Doktorskiej przyjęła kryteria doboru celowego w procesie badawczym, tj. występowania w Rankingu Odpowiedzialnych Firm z 2019 roku oraz posiadania na stronie internetowej tekstu dotyczącego wartości deklarowanych oraz tekstu poświęconego tematyce społecznej odpowiedzialności biznesu. Może warto było poszerzyć tą weryfikację np. o opinie na temat tych organizacji na innych wiarygodnych stronach internetowych dotyczących weryfikacji deklarowanych wartości.
3. Autorka Rozprawy Doktorskiej na podstawie badania ustaliła „złotą szóstkę” wartości, do których odwoływały się wszystkie badane firmy. Znalazły się w niej: doznaniowość i proekologiczność (z grupy empirycznej), perfekcjonizm i rozwój (z grupy kognitywnej), odpowiedzialność (z grupy moralnej), a także współpraca (z grupy wspólnotowej). Można więc przyjąć, że są to wartości kluczowe i że właśnie na nich opiera się obecnie polski CSR. Badanymi firmami były jednak również wielkie światowe koncerny o uznanej reputacji. Nie dotyczy to tylko sformułowania

„polski CSR” bardziej CSR mający znaczenie w polskiej i europejskiej gospodarce jako członków Unii Europejskiej.

4. W wyżej wymienionym kontekście można było wyodrębnić dwie grupy podmiotów z określonych 17 podmiotów poddanych badaniu: podmioty z polskim większościovym kapitałem, podmioty z kapitałem zagranicznym.
5. Badane 17 podmiotów to przedsiębiorstwa duże z bardzo dużym kapitałem finansowym. Interesującym byłoby w przyszłości przeprowadzić takie badania na przedsiębiorstwach średnich lub małych.
6. Warto było zweryfikować podawane wartości na stronach internetowych badanych firmy, poprzez analizę krytyczną, czy dotyczy to społecznej odpowiedzialności biznesu czy może celowego marketingu uwypuklającego tylko działania prospołeczne.

Powyższe uwagi i sugestie recenzenta są tak skonstruowane i przedstawione i takie jest kluczowe założenie, aby stanowiły dalszą inspirację dla autorki rozprawy doktorskiej w kierunku poszerzania spektrum naukowego tego jakże ważnego tematu i nie umniejszają jednocześnie jakości samej rozprawy doktorskiej. Bardziej wskazują na dużą złożoność interpretacyjną tego bardzo ważnego zagadnienia w naukach o zarządzaniu i jakości jakim są zagadnienia koncepcji wykorzystania praktyk zarządzania w realizacji społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstw.

6. Ocena doboru i wykorzystania źródeł literaturowych w Rozprawie Doktorskiej

Przedstawiona do recenzji Rozprawa Doktorska składa się z 218 stron. Liczba cytowanych pozycji naukowych jest obszerna i właściwa dla tego typu prac i wynosi 103 pozycje wraz z pozycjami zagranicznymi – anglojęzycznymi. Pozycje literaturowe obejmują zarówno prace tzw. klasyków, a więc kluczowe pozycje, stanowiące dorobek polskiej i światowej nauki o zarządzaniu i jakości oraz nowe pozycje głównie publikowane w znanych światowych czasopismach naukowych z ostatnich lat.

7. Ocena formalnej strony Rozprawy Doktorskiej

Strona formalna rozprawy charakteryzuje się dużą starannością, dobrze dobranymi ilustracjami, ciekawymi ujęciami otrzymanych wyników badań przede wszystkim w formie grafów, rysunków, głównie autorskich, co bardzo wzbogaca i uwiarygadnia wyniki badań. Autorka posługuje się językiem naukowym, klarownym i przyjaznym dla użytkownika pracy. Jednocześnie wyraźnie praca nie jest „przegadana” i syntetycznie odnosi się do poruszanych zagadnień – dobrze się ją czyta

i weryfikuje. Za ważną i wartościową cechę pracy recenzent uważa logiczne przesuwanie się wzdłuż głównej linii ideowej rozprawy doktorskiej związanej z rozpoznawaniem wartości organizacyjnych za pomocą analizy pragmatycznej na przykładzie koncepcji społecznej odpowiedzialności organizacji (CSR). Pozwala to na transparentne weryfikowanie treści przeczytanych w ramach danego rozdziału i przypomnienie kluczowych założeń, jakie autor chciał w treści rozdziału wyrazić. Nie stwierdzono w treści rozprawy błędów literowych czy większych błędów stylistycznych.

8. Wartość dodana recenzowanej Rozprawy Doktorskiej

Wartość dodana ocenianej rozprawy doktorskiej do dotychczasowego dorobku nauki o zarządzaniu i jakości polega przede wszystkim na znalezieniu kryteriów językowych umożliwiających rozpoznawanie wartości organizacyjnych przejawiających się w tekstach pisanych oraz opracowanie narzędzia językoznawczego pozwalającego na rozpoznawanie i klasyfikowanie wartości organizacyjnych wyrażonych w tekstach pisanych dotyczących CSR. Dodatkowo dotyczy to odzwierciedlenia koncepcji CSR poprzez wartości, a także rozpoznanie zgodności wartości organizacyjnych deklarowanych oraz realizowanych przez przedsiębiorstwa dotyczących koncepcji CSR oraz opracowanie listy kluczowych wartości obecnych w tekstach badanych firm podejmujących temat CSR.

W tym ujęciu rozprawa doktorska potwierdza i stanowi oryginalne rozwiązanie problemu naukowego, oryginalne rozwiązanie w zakresie zastosowania wyników własnych badań naukowych w sferze gospodarczej lub społecznej, w dyscyplinie nauki o zarządzaniu i jakości.

Temat ten zdecydowanie jest interesujący i zasługuje na miano bycia tematem Rozprawy Doktorskiej. Ambitny cel opracowania w pełni powiódł się. Twórczy charakter przedstawionego spojrzenia na problem naukowy jest zdecydowanie widoczny. Z pewnością zastosowane podejście i autorskie koncepcje oraz praktyczne implikacje mogą zostać przez autora rozprawy w zakresie kontynuacji dalszych prac naukowych szeroko rozwijane i doskonalone. Należy wskazać jej istotne walory poznawcze i cechy aplikacyjne, które mogą stanowić dużą wartość użyteczną dla menadżerów. **Trzeba zaznaczyć, że zawarte w niektórych punktach recenzji uwagi i stwierdzenia nie pomniejszają poznawczych walorów pracy. Będą one tym bardziej wartościowe, gdy skłonią autora rozprawy doktorskiej do przemyśleń i aktywnego prowadzenia dalszych badań w zakresie bez wątpienia ważnego poznawczo obszaru naukowego. Jednocześnie należy podkreślić, że podjęta w rozprawie doktorskiej problematyka zdecydowanie inspirowa do dalszych badań, zwłaszcza o charakterze empirycznym.**

Recenzent uważa, że rozprawa doktorska prezentuje ogólną wiedzę teoretyczną osoby ubiegającej się o nadanie stopnia doktora w dyscyplinie nauki o zarządzaniu i jakości. Recenzent jednocześnie potwierdza, że rozprawa doktorska wykazuje umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy naukowej albo artystycznej przez osobę ubiegającą się o nadanie stopnia doktora oraz stanowi oryginalne rozwiązanie problemu naukowego, oryginalne rozwiązanie w zakresie zastosowania wyników własnych badań naukowych w sferze gospodarczej lub społecznej w dyscyplinie nauki o zarządzaniu i jakości.

Końcowa ocena Rozprawy Doktorskiej

– Finałowa Konkluzja Kwalifikacyjna Recenzji Rozprawy Doktorskiej

W świetle opisanej i przedstawionej powyżej całości niniejszej opinii recenzent stwierdza, że recenzowana Rozprawa Doktorska autorstwa Pani Katarzyny Wicińskiej-Pel pt. „Rozpoznawanie wartości organizacyjnych za pomocą analizy pragmatycznej na przykładzie koncepcji społecznej odpowiedzialności organizacji (CSR)” napisanej pod kierunkiem Promotora dr hab. Tomasza Czapli, prof. UŁ oraz promotora pomocniczego dr Iwony Dembowskiej-Wosik a przedkładanej Radzie Naukowej na Wydziale Zarządzania Uniwersytetu Łódzkiego odpowiada kryteriom stawianym pracom na stopień naukowy doktora w dziedzinie nauk społecznych, w dyscyplinie nauki o zarządzaniu i jakości w świetle Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. 2023 poz. 742 ze zm.).

Finałowa Konkluzja Kwalifikacyjna Recenzji Rozprawy Doktorskiej została dokonana poprzez:

- 1) Ocenę wraz z uzasadnieniem, czy rozprawa doktorska prezentuje ogólną wiedzę teoretyczną osoby ubiegającej się o nadanie stopnia doktora w dyscyplinie nauki o zarządzaniu i jakości.
- 2) Ocenę wraz z uzasadnieniem czy rozprawa doktorska wykazuje umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy naukowej przez osobę ubiegającą się o nadanie stopnia doktora w dyscyplinie nauki o zarządzaniu i jakości.
- 3) Ocenę wraz z uzasadnieniem, czy rozprawa doktorska stanowi oryginalne rozwiązanie problemu naukowego, oryginalne rozwiązanie w zakresie zastosowania

wyników własnych badań naukowych w sferze gospodarczej lub społecznej w dyscyplinie nauki o zarządzaniu i jakości.

Rozprawa Doktorska charakteryzuje się bardzo wysokim poziomem merytorycznym, a w wielu obszarach ma wręcz charakter twórczy.

Ocena Rozprawy Doktorskiej Pani Katarzyny Wicińskiej-Pel
pt. „Rozpoznawanie wartości organizacyjnych za pomocą analizy
pragmalingwistycznej na przykładzie koncepcji społecznej
odpowiedzialności organizacji (CSR)”
napisanej pod kierunkiem Promotora dr hab. Tomasza Czapli, prof. UŁ
oraz promotora pomocniczego dr Iwony Dembowskiej-Wosik
a przedkładanej Radzie Naukowej na Wydziale Zarządzania Uniwersytetu
Łódzkiego jest jednoznacznie pozytywna.

Podsumowując, Recenzent Rozprawy Doktorskiej
wnosi z pełną świadomością o jej dopuszczenie do publicznej obrony.

Podpis autora recenzji

dr hab. inż. Adam Jabłoński Prof. UWSB
Uniwersytet WSB MERITO w Poznaniu
Instytut Nauk o Zarządzaniu i Jakości

Poznań, 04.09.2023 r.